

گفتگوی روزانه احکام شرعی

عبد الرحیم موگهی

نکته اول:

بسیاری از مراجع بزرگوار تقلید مانند حضرت امام خمینی رحمته الله علیه و آیات عظام بهجت، تبریزی، سیستانی و وحید خراسانی به صورت فتوای احتیاط می فرمایند: کسی که وضو ندارد، حرام است اسم خداوند متعال را به هر زبانی لمس کند. بنابراین لمس و مس کردن کلمات خدا^۱، خداوند (فارسی) و الله (عربی) و GOD (انگلیسی) و نظیر آن بدون وضو حرام است. و نیز کسانی که نامشان عبد الله، حبیب الله، و مانند آن است، بدون وضو نمی توانند کلمه (الله) در نامشان را لمس و مس کنند. و طبق احتیاط برخی از مراجع معظم تقلید مانند مقام معظم رهبری - مدظله العالی - آرم جمهوری اسلامی ایران نیز همان حکم کلمه (الله) را دارد. ولی ضمیر (ه) در (باسمه تعالی) و کلمه

(...) چنین حکمی را ندارند.^۲

نکته دوم:

برخی از مراجع بزرگوار تقلید مانند حضرت امام خمینی رحمته الله علیه در زمینه نام های مبارکی که احترامشان واجب است و بدون وضو رساندن جایی از بدن به آنها جایز نیست، فرموده اند: آن نام ها عبارتند از:

- ۱- نام خداوند متعال و صفات مخصوص او مانند کلمه رحمان.
- ۲- نام پیامبران گذشته و پیامبر عزیز اسلام مانند آدم، ابراهیم، نوح، موسی، عیسی، و محمد صلی الله علیه و آله
- ۳- کنیه و لقب های پیامبران مانند ابوالقاسم و امین که کنیه و لقب پیامبر بزرگوار اسلام صلی الله علیه و آله است.

گاه برخی از بانوان در هنگام نماز و یا پس از نماز متوجه می‌شوند که مقدار پوشش شرعی واجب در نماز را رعایت نکرده‌اند، مثلاً متوجه می‌شوند که مقداری از موهایشان، بیرون و پیدا بوده است. آیا در این صورت نمازشان باطل شده است و دوباره باید آن را بخوانند؟

شماری از مراجع عظام مانند حضرت آیت الله مکارم شیرازی می‌فرمایند: نمازشان صحیح است و نیازی نیست که آن را دوباره اعاده کنند و بخوانند و یا اگر وقت نماز گذشته است، قضای آن را به جا آورند.^۵

نکته پنجم:

اگر در هنگام گذاشتن پیشانی روی مهر نماز، قسمتی از موی سر انسان بین پیشانی و مهر نماز فاصله و حائل شود و مانع چسبیدن پیشانی روی مهر گردد، وظیفه چیست؟ آیا باید سر را از روی مهر برداشت و مجدداً سر را روی مهر گذاشت، یا باید در همان حالت ذکر سجده را گفت؟

برخی از مراجع تقلید مانند حضرت آیت الله فاضل لنکرانی در

۴- نام امامان معصوم و حضرت زهرا علیها السلام مانند علی، فاطمه، حسین، و مهدی.

۵- کتبه و لقب‌های امامان معصوم علیهم السلام مانند اباعبدالله و سید الشهداء که کتبه و لقب امام حسین علیه السلام است.^۳

نکته سوم:

یکی از سؤالاتی که مطرح است این است که آیا جُنُب و زن حائض می‌توانند «دعای کمیل» بخوانند و یا به «حرم امامزاده‌ها» مانند حرم حضرت معصومه در قم مقدس و شاه چراغ در شیراز بروند.

غالب مراجع تقلید مانند حضرت آیت الله فاضل لنکرانی می‌فرمایند: جنب و زن حائض می‌توانند دعای کمیل را بخوانند به شرط آن که آیه **﴿أَقْرَبُ مَا كُنَّا لَكُمْ مِنْكُمْ﴾** را نخوانند، زیرا این آیه قسمتی از سوره «الم سجده» است که خواندن آن بر جنب و زن حائض حرام است. و نیز رفتن جنب و زن حائض به حرم امامزاده‌ها مانعی ندارد، البته بخش‌هایی که مسجد محسوب نشود.^۴

نکته چهارم:

می دهند، مثلاً گفته می شود: «من علی اللّهی ام»، «من حسین اللّهی ام»، «من زینب اللّهی ام». آیا بیان این گونه اشعار جواز شرعی دارد؟

برخی از مراجع عظام تقلید مانند حضرت آیت الله مکارم شیرازی در این زمینه می فرمایند: این گونه تعبیّرات مناسب افراد معتقد به مکتب معصومان علیهم السلام نیست و لازم است به این اشخاص تذکر داد و «آن‌ها را از این کار نهی کرد» و برای بزرگداشت مقام آن بزرگواران راه‌های خوب و سنجیده و معقولی وجود دارد که به این گونه سخنان نیازی نیست.^۸

نکته هشتم:

گاهی برخی از روضه خوان‌ها در روضه خوانی‌های خود داستان عقد و عروسی حضرت قاسم علیه السلام را بیان می کنند. بیان کردن این داستان چه حکمی دارد؟

بعضی از مراجع معظّم تقلید مانند حضرت آیت الله مکارم شیرازی در این زمینه «فتوا» داده اند: چون داستان عقد و عروسی حضرت قاسم علیه السلام در منابع معتبر نیامده و وارد نشده است، بهتر است که بیان آن ترک شود.^۹

این باره می فرمایند: لازم است در حال سجده، خود پیشانی روی مهر نماز قرار گیرد و چنانچه موی سر انسان مانع از این کار باشد، باید به کشیدن پیشانی روی مهر و یا با برداشتن موهای سر به طوری که سر انسان از روی مهر برداشته نشود، مانع را برطرف کرد.^۶

نکته نهم:

گاهی در هنگام سجده، پیشانی نمازگزار دوبار به مهر برخورد می کند. آیا چنین کاری یک سجده حساب می شود یا دو سجده؟

بعضی از مراجع مکرم تقلید مانند حضرت امام خمینی ره و حضرت آیت الله فاضل لنکرانی می فرمایند: اگر مرتبه دوم قابل کنترل و جلوگیری نباشد که پیشانی دوبار به مهر برخورد نکند، مجموعاً یک سجده حساب می شود. در غیر این صورت، دو سجده حساب می شود.^۷

نکته دهم:

اخیراً در برخی از مجامع و هیأت‌های مذهبی کشور اشعاری سروده و خوانده می شود که در ضمن آن، لفظ جلاله «الله» را به معصومان علیهم السلام و جز آن نسبت

نکته نهم:

از حضرت آیت الله مکارم شیرازی سوال شده است: چند سال است که بعضی از هیات‌های مذهبی به همراه مداحان خود در شب «نهم ربیع الاول» جشن مفصلی تحت عنوان «عید الزهراء علیها السلام» می‌گیرند و متأسفانه مسائلی شرعی و اخلاقی را کمتر رعایت می‌کنند. هنگامی که از آنان علت این گونه کارها نیز پرسیده می‌شود، پاسخ می‌دهند که در این شب، حدیث «رفع قلم» وارد شده است و مجاز هستیم که هر کاری را انجام دهیم. نظر حضرت عالی درباره «عید الزهراء علیها السلام» چیست؟

ایشان در پاسخ به این استفتا فرموده‌اند:

۱- دوستی دوستان اهل بیت عصمت علیهم السلام و بیزاری از دشمنان آنان جزء ارکان مذهب است.

۲- نباید به نام مقدس اهل بیت

عصمت علیهم السلام مجالس مشتمل بر گناه تشکیل داد.

۳- نباید کاری کرد که در میان صفوف مسلمانان شکافی ایجاد شود.

۴- حدیث «رفع قلم» مخصوص کودکان نابالغ و دیوانگان و حالت خواب است، و معاذ الله که امامان معصوم علیهم السلام اجازه ارتکاب گناه به افراد را در شب نهم ربیع الاول یا غیر این شب داده باشند.^{۱۰}

نکته دهم:

یکی از سؤالاتی که گاه مطرح می‌شود این است که آیا مراعات نوبت در اموری که طبق نوبت به کار افراد رسیدگی می‌شود، یک حق عقلایی و شرعی است و تخلف از آن حرام است؟

برخی از مراجع تقلید مانند حضرت آیت الله مکارم شیرازی درباره این استفتاء، فتواده‌اند: در حال حاضر که بسیاری از کارها در اجتماع به صورت صف و قرار گرفتن در نوبت انجام می‌شود، این امر یک حق عقلایی شمرده می‌شود که از بین بردن آن نیز نوعی ظلم به حساب می‌آید و مشمول ادله حرمت ظلم و تجاوز به «حقوق الناس» می‌شود. البته در مواردی که طبق عرف عقلا استثنایی واقع می‌شود، مانند یک بیمار اورژانسی در مطب دکتر و نظیر آن، رعایت نکردن نوبت اشکالی ندارد.^{۱۱}

پی‌نوشت‌ها:

۱. توضیح المسائل مراجع، سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، م ۳۱۹.
۲. اجوبة الاستفتاءات، ج ۱، ص ۴۲ و ۴۴.
۳. دفتر امام خمینی رحمته الله علیه، بخش استفتاء.
۴. جامع المسائل، ج ۲، ص ۹۷.
۵. استفتانات جدید، ج ۱، ص ۵۰.
۶. جامع المسائل، ج ۱، ص ۱۰۲.
۷. همان، ص ۱۰۳.
۸. استفتانات جدید، ج ۱، ص ۵۱۷.
۹. همان، ص ۵۰۸.
۱۰. همان، ص ۵۰۰.
۱۱. همان، ص ۴۸۹.